

Reykjavík 13. febrúar, 2002

Efnahags- og viðskiptanefnd
Nefndasvið Alþingis
Alþingi
150 Reykjavík

Umsögn um frumvarp til laga um bókhald, ársreikninga og tekjuskatt og eignarskatt, 347. mál.

Að beiðni yðar vil ég leyfa mér að koma með eftirfarandi umsögn um ofangreint frumvarp.

Frumvarpið er gott framtak en að mínu mati nær það ekki tilgangi sínum óbreytt.

Ég hef starfað lengi við endurskoðun og ráðgjöf og haft vaxandi samskipti við erlenda aðila. Ég starfa nú fyrir nokkur fyrirtæki í erlendri eigu sem hafa kosið að hafa höfuðstöðvar á Íslandi en starfsemina í Sviss. Fleiri slík félög hafa áhuga á að koma til Íslands. Þessi áhugi er háður því að bókhald, ársreikningar og skattlagning sé í þeirri mynt sem starfsemi þeirra fer fram í, oftast bandaríkjadöllum. Þessi félög greiða talsverðar fjárhæðir í formi skatts og virðisaukaskatts til íslenska ríkisins og munu greiða verulegar fjárhæðir í formi staðgreiðsluskatts af arði í framtíðinni.

Bókhald, ársreikningur og skattlagning í einni grunnmynt

Ég er ósammála því að bókhald sé fært í fleiri en einni grunnmynt en það er jafnframt tæknilegum örðugleikum bundið. Því atriði þarf að breyta í frumvarpinu. Einnig er mikilvægt að skattlagning miðist við starfrækslugjaldmiðil, til að gæta jafnræðis við félög sem hafa starfrækslugjaldmiðilinn íslensku krónuna. Hins vegar mætti hugsanlega þrengja ákvæði 11.gr. A og miða fyrst og fremst við félög sem hafa starfrækslugjaldmiðil í erlendri mynt af hvaða ástæðum sem það kann að vera.

Skattlagning

Erlendir fjárfestar leggja áætlanir fram í tímann um viðskipti sín og vilja að þær standist. Félög í erlendri eigu vilja oftast láta skattleggja sig í sinni starfrækslumynt, jafnvel þó það þýði hærri skattlagningu. Sama á væntanlega við um íslensk félög, sem starfa í erlendum gjaldmiðli. Ef starfsemi félags er í erlendri mynt er það ójafnræði að skattleggja í íslenskri mynt, þar eð íslensk fyrirtæki sem nota íslensku krónuna í sínum viðskiptum eru skattlögð í sömu mynt og þau starfa í. Eins og fram kemur í umsögn með breytingatillögum heimilar Sviss skattlagningu miðað við erlendu myntina. Sama er að segja um Holland og væntanlega Bretland. Fleiri dæmi

má eflaust nefna. Er þá að jafnaði notað meðalgengi ársins við yfirfærslu frá rekstrarreikningi og lokagengi ársins við yfirfærslu efnahagsreiknings í skattskýrslu.

Endurgreiðsla hlutfjár

Forsenda fyrir því að fjárfesta hér er að geta tekið sömu fjárhæð hlutfjár í innborgunarmynt út án skattlagningar og greidd var inn sem hlutfé. Óásættanlegt er að skattleggjast af gengisbreytingu á innborguðu hlutfé eins og núverandi lög gera ráð fyrir eftir breytingu í desember 1998. Sem dæmi má nefna:

Tveir af þeim aðilum sem ég starfa fyrir greiddu 874 milljónir bandaríkjadala í hlutfé á árinu 1998 fyrir ofangreinda lagabreytingu sem tók verðtryggingu af hlutfé. Ef þeir vildu greiða sér þessa sömu dollarafjárhæð út í hlutfé á gengi miðað við árslok 2001 þyrftu þeir að greiða 1,4 milljarða íslenskra króna í staðgreiðsluskatt. Þetta gerist þar sem litið er á gengisbreytingu hlutfjár sem arðgreiðslu, þótt ekki sé verið að hagnast þar sem einungis er verið að fá sömu dollarafjárhæð til baka og lögð var inn. Ef þetta spyrst út í þessum tiltölulega litla heimi skattsérfræðinga alþjóðlegra stórfyrirtækja er það nokkuð ljóst að Íslendingar geta ekki gert ráð fyrir að fá hingað erlenda fjárfesta. Þau fyrirtæki sem nú þegar eru hingað komin gera sér miklar vonir um breytingar með frumvarpi þessu ef meðfylgjandi breytingartillögur ná fram að ganga.

Laða að erlenda fjárfesta

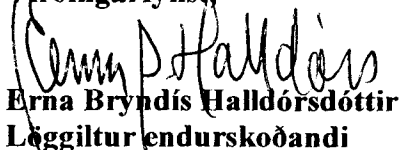
Yfirlýstur vilji stjórnvalda hefur verið að laða að erlenda fjárfesta. Ef það á að takast þarf að skapa umhverfi, sem erlendir fjárfestar geta sætt sig við.

Við erum lítil en sterk þjóð og eigum að vera óhrædd við að vera í fararbroddi. Önnur ríki hafa hagrætt verulega til að laða að fjárfesta. Má þar benda á Írland, Sviss, Danmörku auk fjölmargra annarra ríkja, ekki síst smáríkja eins og Íslands.

Umsögn mín er fyrst og fremst í formi **meðfylgjandi breytingatillagna** á frumvarpi og athugasemdir við hverja breytingatillögu og síðan í formi frumvarps aðlöguðu að breytingatillögunum.

Ég óska jafnframt eftir af fá að koma á fund háttvirtrar Efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis og færa betur rök fyrir tillögum mínum.

Yfirdingarfyllst,

Erna Bryndís Halldórsdóttir
Löggiltur endurskoðandi

**Unnið af: Ernu Bryndísi Halldórsdóttur, löggiltum endurskoðanda, Hyrnu ehf.,
Kristrúnu H. Ingólfssdóttur, löggiltum endurskoðanda, KPMG hf.
og Völu Valtýsdóttur hdl, Taxis hf.**

**TILLÖGUR AÐ BREYTINGUM Á FRUMVARPI TIL BREYTINGA Á
LÖGUM NR. 145/1994 UM BÓKHALD, 144/1994 UM ÁRSREIKNINGA OG
75/1981 UM TEKJUSKATT OG EIGNARSKATT**

I. KAFLI

Breyting á lögum nr. 145/1994, um bókhald, með síðari breytingum.

1. gr.

3. mgr. 10. gr. A verði svohljóðandi:

Hjá félögum sem fengið hafa heimild til að færa bókhald og semja ársreikning í erlendum gjaldmiðli skulu bókhaldsbækur virðisaukaskattsskyldrar starfsemi, sem fer fram á Íslandi, jafnframt vera færðar í íslenskum krónum. Virðisaukaskattsskyldum aðilum er þrátt fyrir framangreint heimilt að færa bókhald og semja ársreikning eingöngu í erlendum gjaldmiðli ef sýnt er fram á að enginn gengismunur verði á fjárhæðum innheimts eða frádregins virðisaukaskatts. Ráðherra er heimilt að setja frekari framkvæmdareglur um ákvæðið.

2. gr.

Orðin: „í allt að sex mánuði“ í 1. másl. 2. mgr. 20. gr. falli niður.

II. KAFLI

Breyting á lögum nr. 144/1994, um ársreikninga, með síðari breytingum.

3. gr.

- a) Í stað orðanna: „lokagengi ársins“ í 1. mgr. 90. gr. laganna komi: lokagengi þess árs.
- b) Á eftir 1. mgr. komi ný málsgrein, svohljóðandi:
Þrátt fyrir 1. mgr. er þeim félögum sem þar er um rætt heimilt að nota upphaflegt gengi við umreikning fastafjármuna og hlutafjár til að mynda upphafsstærðir í bókhaldi í erlendum gjaldmiðli. Í þessum tilvikum skal ekki framreikna kostnaðarverð.

III. KAFLI

**Breyting á lögum um tekjuskatt og eignarskatt,
nr. 75/1981, með síðari breytingum.**

4. gr.

Á eftir 2. másl. 1. mgr. 91. gr. laganna koma 3 nýir málsliðir sem orðast svo:
Fjárhæðir í skýrslu félags sem heimild hefur til að færa bókhald og semja ársreikning í erlendum gjaldmiðli, sbr. 1. mgr. 11. gr. A laga um ársreikninga, sbr. 3. mgr. 10. gr. A laga um bókhald, skulu byggðar á bókhaldi í erlendum gjaldmiðli eða á bókhaldi í íslenskum krónum. Fjárhæðir bókhalds í erlendum gjaldmiðli skulu umreiknaðar með eftirfarandi hætti: Fjárhæðir í rekstrarreikningi á meðalgengi reikningshaldsmyntar á árinu og fjárhæðir efnahagsreiknings á lokagengi

reikningsársins. Félög noti að þessu leyti að jafnaði sömu aðferð við gerð skattskýrslu enda séu uppfyllt ákvæði 11. gr. B laga um ársreikninga.

5. gr.

Við 9. gr. bætist ný málsgrein er verður 4. mgr., svohljóðandi:

Við félagsslit eða lækkun hlutafjár í félagi sem heimilt er að færa bókhald sitt í erlendum gjaldmiðli sbr. 1. mgr. 11. gr. A laga um ársreikninga, sbr. 3. mgr. 10. gr. A laga um bókhald, telst kaupverð hluta vera upprunaleg greiðsla fyrir þá á gengi þess gjaldmiðils við úthlutun.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins

Um 1. gr.

Hér er lagt til að einungis þurfi að færa bókhald í erlendum gjaldmiðli þegar heimilað er reikningshald í erlendum gjaldmiðli enda óeðlilegt að krefjast jafnframt bókhalds í íslenskum krónum. Undantekning er hér gerð vegna aðila í virðisaukaskattsskyldri starfsemi því tæknilegir örðugleikar geta valdið því að erfitt væri að stemma af virðisaukaskatt ef bókhald er fært í erlendum gjaldmiðli. Þó er rétt að gefa þessum aðilum kost á þessum möguleika með því skilyrði að skattyfirvöld geti treyst því að afstemmingar verði mögulegar.

Til frekari upplýsinga skal tekið fram að í Sviss er heimilt að færa bókhald og semja ársreikning í erlendum gjaldmiðli, svo sem bandaríkjadöllum eða evrum. Þar er ekki skylt að færa bókhald jafnframt í svissneskum frönskum.

Um 2. gr.

Hér er lagt til að tekinn verði af allur vafi um það að bókhaldsgögn séu varðveitt þar sem starfsemi er stunduð. Ef starfsstöð íslensks félags er hinsvegar erlendis þykir rétt að yfirvöld hér geti krafist aðgangs að þeim hér á landi og þau afhent þeim innan hæfilegs frests.

Um 3. gr.

Samkvæmt alþjóðlegum reikningsskilavenjum er notað upprunalegt gengi á fastafjármuni og hlutafé. Rétt þykir því að útiloka ekki að farið sé að alþjóða reikningsskilavenjum.

Um 4. gr.

Lagt er til að ákvæði skattalaga séu aðlöguð heimildum í lögum nr. 145/1994, um bókhald, og lögum nr. 144/1994, um ársreikninga, um að færa bókhald í erlendum gjaldmiðli. Til þess að breytingatillögur á framangreindum lögum nái tilætluðum árangri verður að lágmarka tvíverknað eins og hægt er. Með þessari breytingartillögu er reynt að nálgast tilganginn.

Að sjálfsögðu er hér einungis um heimild en ekki skyldu að ræða og geta því skattaðilar valið að færa einnig bókhald og telja fram í íslenskum krónum.

Eins og áður sagði í athugasemdum við 1. gr. er heimilt í Sviss að færa bókhald og semja ársreikning í erlendum gjaldmiðli. Þar er almenna reglan að styðjast við góða reikningsskilavenju við umreikning fjárhæða sem settar eru á skattskýrslu. Oftast eru

fjárhæðir í rekstrarreikningi umreiknaðar á meðalgengi reikningshaldsmyntar á árinu en fjárhæðir efnahagsreiknings á lokagengi reikningsársins.

Um 5. gr.

Þetta ákvæði eins og ákvæði 4. gr. er nauðsynlegt til að tillögurnar í heild nái tilætluðum árangri eins og áður segir. Til frekari skýringar skal bent á að aðstaðan er sú í dag að þegar hlutafé er greitt inn í erlendri mynt af erlendum fjárfestum hafa gengisbreytingar veruleg áhrif á þá fjárhæð sem er úthlutað til hluthafa síðar ef starfsemin fer fram að mestu erlendis og viðskipti eru stunduð í erlendum gjaldmiðli. Því þykir eðlilegt að þessum aðilum sé tryggt að þeir greiði ekki arð af þeim gengismun sem gæti orðið vegna umreiknings í íslenskar krónur. Fjárfestarnir eru ekki að hagnast þegar þeir lækka hlutafé um sömu fjárhæð í erlendri mynt og þeir lögðu fram sem innbargað hlutafé en þrátt fyrir það getur myndast veruleg skattkvöð vegna gengisbreytinga miðað við núverandi lög. Til að Ísland verði traustvekjandi fjárfestingakostur þarf að vera tryggt að unnt sé að fá sömu fjárhæð í erlendri mynt og fram var lagt í hlutafé án skattlagningar.

Frumvarp til laga lagfært að breytingartillögum

um breyting á lögum nr. 145/1994, um bókhald, lögum nr. 144/1994, um ársreikninga, og lögum nr. 75/1981, um tekjuskatt og eignarskatt, með síðari breytingum.

(Lagt fyrir Alþingi á 127. löggjafarþingi 2001–2002.)

I. KAFLI

Breyting á lögum nr. 145/1994, um bókhald, með síðari breytingum.

1. gr.

7. mgr. 10. gr. laganna fellur brott.

2. gr.

Á eftir 10. gr. laganna kemur ný grein, 10. gr. A, svohljóðandi:

Bókhaldsbækur skulu vera til staðar hér á landi. Skal texti þeirra vera á íslensku og fjár hæðir í íslenskum krónum.

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. geta félög, skv. 1. mgr. 1. gr. laga um ársreikninga, fengið heimild til að færa fjárhæðir í bókhaldsbækur í erlendum gjaldmiðli og semja ársreikning í þeim gjaldmiðli, sbr. 2. mgr. 11. gr. laga um ársreikninga. Texti í bókhaldsbókunum skal vera á íslensku, dönsku eða ensku.

Hjá félögum sem fengið hafa heimild til að færa bókhald og semja ársreikning í erlendum gjaldmiðli skulu bókhaldsbækur virðisaukaskattsskyldrar starfsemi, sem fer fram á Íslandi, jafnframt vera færðar í íslenskum krónum. Virðisaukaskattsskyldum aðilum er þrátt fyrir framangreint heimilt að færa bókhald og semja ársreikning eingöngu í erlendum gjaldmiðli ef sýnt er fram á að enginn gengismunur verði á fjárhæðum innheimts eða fráðregins virðisaukaskatts. Ráðherra er heimilt að setja frekari framkvæmdareglur um ákvæðið.

3. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 20. gr. laganna:

a. Á eftir 1. mgr. kemur ný málsgrein, svohljóðandi:

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. er félögum, sem fengið hafa heimild til að færa bókhald og semja ársreikning í erlendum gjaldmiðli skv. 1. mgr. 11. gr. A laga um ársreikninga, heimilt að varðveita gögn skv. 1. mgr. á starfsstöð erlendis. Yfirvöld geta þó krafist aðgangs að þeim hér á landi og skal þeim þá skilað innan hæfilegs

tíma. Bókhaldsgögn, sem eru á rafrænu formi, skulu ætíð vera aðgengileg yfirvöldum.

b. 3. mgr. orðast svo:

Ef tölvubúnaði, sem nauðsynlegur er til að kalla fram bókhaldsgögn, er breytt eða fargað ber að yfirfæra bókhaldsgögnin á nýjan tölvutækan miðil þannig að áfram verði unnt að kalla þau fram.

II. KAFLI

Breyting á lögum nr. 144/1994, um ársreikninga, með síðari breytingum.

4. gr.

Á eftir 1. mgr. 11. gr. laganna kemur ný málsgrein, svohljóðandi:

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. geta félög, sbr. 1. mgr. 1. gr., fengið heimild til að færa bók haldsbækur í erlendum gjaldmiðli og semja og birta ársreikning í þeim gjaldmiðli. Birti félag ársreikning sinn jafnframt í íslenskum krónum skal í skýringum geta um hvaða aðferðum er beitt við samningu ársreikningsins. Texti ársreiknings hjá félagi sem heimild hefur til færslu bókhalds og gerð ársreikninga í erlendri mynt skal vera á íslensku, dönsku eða ensku.

5. gr.

Á eftir 11. gr. laganna koma tvær nýjar greinar er orðast svo:

a. (11. gr. A)

Ársreikningaskrá veitir heimild til færslu bókhalds og samningu ársreiknings í erlendum gjaldmiðli. Félög sem uppfylla eitt eða fleiri eftirtalinna skilyrða geta sótt um slíka heimild:

1. Félög sem eru með meginstarfsemi sína erlendis eða eru hluti erlendra félagasamstæðu þar sem starfrækslugjaldmiðill er annar en íslensk króna.

2. Félög sem eiga erlend dótturfélög eða hlutdeild í erlendum félögum og meginstarfsemi þeirra er erlendis.

3. Félög, sem hafa meginstarfsemi sína hér á landi, en eru með verulegan hluta viðskipta í öðrum gjaldmiðli en íslenskum krónum enda teljist hann vera starfrækslugjaldmiðill samkvæmt góðri reikningsskilavenju.

4. Félög, sem hafa verulegan hluta fjárfestinga sinna og skulda þeim tengdum skráðan í erlendum gjaldmiðlum, enda fari þau fram úr þeim stærðarmörkum sem tilgreind eru í 1. mgr. 6. gr. laganna.

Starfrækslugjaldmiðill er sá gjaldmiðill sem meginhluti viðskipta félags eða félagasam stæðu fara fram í. Starfrækslugjaldmiðill skal vera skráður hjá Seðlabanka Íslands eða við skiptabanka félagsins hér á landi.

Ráðherra getur sett reglugerð um nánari skilyrði fyrir veitingu heimildar samkvæmt þessari grein.

b. (11. gr. B)

Umsókn um heimild til færslu bókhalds og samningu ársreiknings í erlendum gjaldmiðli skal berast ársreikningaskrá tveimur mánuðum fyrir upphaf viðkomandi reikningsárs.

Félag sem fengið hefur heimild til færslu bókhalds og samningu ársreiknings í erlendum gjaldmiðli skv. 2. mgr. 11. gr. skal viðhalda þeirri aðferð í að minnsta kosti fimm ár nema það uppfylli ekki lengur skilyrði 11. gr. A.

Telji félag sig ekki lengur uppfylla skilyrði 11. gr. A ber því að tilkynna ársreikningaskrá um það. Að fenginni heimild ársreikningaskrár skal það færa

bókhald sitt og semja ársreikning í íslenskum krónum miðað við næsta reikningsár.

Ársreikningaskrá skal hafa eftirlit með því að félög sem fengið hafi heimild skv. 1. mgr. uppfylli skilyrði 11. gr. A, sbr. 78. gr. þessara laga.

Uppfylli félag ekki skilyrði 11. gr. A skal ársreikningaskrá afturkalla heimild til færslu bókhalds og samningu ársreiknings í erlendum gjaldmiðli við upphaf næsta reikningsárs. Ársreikningaskrá getur veitt félagi frest í tvö reikningsár telji hún ástandið tímabundið.

6. gr.

90. gr. laganna orðast svo:

Félög sem fengið hafa heimild til að semja ársreikning í erlendum gjaldmiðli, sbr. 11. gr., skulu umreikna fjárhæðir efnahagsreiknings fyrra árs á lokagengi þess árs og mynda þær fjárhæðir upphafsstærðir í bókhaldi í erlendum gjaldmiðli. *Þrátt fyrir 1. mgr. er þeim félögum sem þar er um rætt heimilt að nota upphaflegt gengi við umreikning fastafjármuna og hlutafjár til að mynda upphafsstærðir í bókhaldi í erlendum gjaldmiðli. Í þessum tilvikum skal ekki framreikna kostnaðarverð*

7. gr.

Við lögin bætist ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi:

Félög, sem óska eftir að færa bókhald og semja ársreikning vegna reikningsársins 2002 í erlendum gjaldmiðli, hafa frest til 28. febrúar 2002 til að sækja um slíka heimild.

III. KAFLI

Breyting á lögum um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 75/1981, með síðari breytingum.

8. gr.

Á eftir 2. málsl. 1. mgr. 91. gr. laganna kemur nýr málslíður sem orðast svo:

Fjárhæðir í skýrslu félags sem heimild hefur til að færa bókhald og semja ársreikning í erlendum gjaldmiðli, sbr. 1. mgr. 11. gr. A laga um ársreikninga, sbr. 3. mgr. 10. gr. A laga um bókhald, skulu byggðar á bókhaldi í erlendum gjaldmiðli eða á bókhaldi í íslenskum krónum. Fjárhæðir bókhalds í erlendum gjaldmiðli skulu umreiknaðar með eftirfarandi hætti: Fjárhæðir í rekstrarreikningi á meðalgengi reikningshaldsmyntar á árinu og fjárhæðir efnahagsreiknings á lokagengi reikningsársins. Félög noti að þessu leyti að jafnaði sömu aðferð við gerð skattskýrslu enda séu uppfyllt ákvæði 11. gr. B laga um ársreikninga.

Við 9. gr. bætist ný málsgrein er verður 4. mgr., svohljóðandi:

Við félagsslit eða lækkun hlutafjár í félagi sem heimilt er að færa bókhald sitt í erlendum gjaldmiðli sbr. 1. mgr. 11. gr. A laga um ársreikninga, sbr. 3. mgr. 10. gr. A laga um bókhald, telst kaupverð hluta vera upprunaleg greiðsla fyrir þá á gengi þess gjaldmiðils við úthlutun.

9. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 2002.